

Egy lehangoló rövidhírral kezdem, hamar essünk túl rajta. Az elmúlt hetekben többször is beszámoltam az olasz tengerparton, Riminiben történt szexuális bűncselekményről: két marokkói, egy nigériai és egy kongói illegális bevándorló megtámadott és kirabolt egy lengyel szerelmespárt a strandon – a fiút egy üveggel leütötték, majd összeverték, a 26 éves lányt pedig csoportosan megerőszakolták, azután őt is véresre verték. A helyi rendőrség egy nemzetközi nyomozócsoport segítségével elfogta a tetteseket, utolsóként a kongói fickót, aki amúgy a banda vezére volt. A lesújtó friss hír az, hogy a Kronen Zeitung újság beszámolója szerint a kongói bűnözőről kiderült: tuberkulózisban szenved, vagyis tbc-s beteg. Ezt a ragályt közkeletű magyar néven gümőkórnak is mondják, és nem megfelelő kezelés esetén halálos kimenetelű is lehet. A fejlett nyugati világban – a védőoltások bevezetésének köszönhetően – manapság már nagyon ritka betegség, Afrikában viszont jelenleg is gyakori. Magyarországon évtizedekkel ezelőtt sok áldozatot szedett, mostanság viszont csak elvétve fordul elő. A legutóbbi elhíresült tbc-s beteg két évvel ezelőtt egy afrikai, ráadásul szintén kongói focista volt, aki a Budapesti Honvéd igazolt játékosaként érkezett hozzánk. (Jelenleg is a csapat tagja, de már gyógyult.)

Most pedig térjünk át a fő témánkra: egy friss lengyel szakértői elemzés szerint Lengyelország jogosult arra, hogy jóvátételt kérjen Németországtól a második világháborús veszteségeiért. A kártérítési igény nem évült el, és Varsó eddig jogszerűen nem mondott le róla – ezt a lengyel parlamenti alsóház, a szejm által felkért jogászok állapították meg. Az alsóház elemzőirodájához augusztus elején fordult a kormányzó Jog és Igazságosság (PiS) párt egyik képviselője azzal a kérdéssel, hogy Lengyelország követelhet-e Németországtól kártérítést a második világháborúban elszenvedett károkért. A témát korábban Jaroslaw Kaczynski, a PiS elnöke vetette fel a párt júliusi programadó kongresszusán. A most angolul és németül is nyilvánosságra hozott terjedelmes, negyvenoldalas elemzésben a szakértők leszögezik: a lakosság számához, a nemzeti vagyon nagyságához képest Lengyelország európai viszonylatban a legnagyobb háborús veszteséget szenvedte el a német megtámadás és megszállás miatt.

Lássuk a pontos számokat! A jelentés hatmillióra teszi a német háborús műveletek lengyelországi áldozatainak számát, ezenkívül további több mint tízmillió, a háborút túlélte (mára javarészt elhunyt) üldözöttet tartanak számon. A Németország okozta károkat 48,8 milliárd dollárra becsülik. (E számítás alapja az 1939 augusztusában érvényes árfolyam – de mai árfolyamra átszámítva az összeg ennek a többszöröse lenne.) Lengyelország és állampolgárai a többi érintett országhoz képest aránytalanul alacsony jóvátételt kaptak Németországtól – vélik egybehangozón a szejm elemzői, majd hangsúlyozzák: a lengyel áldozatok számára Berlin

eddig nem egészen egy (1!) százalékát fizette ki annak az összegnek, amellyel a nyugat-európai országok, az Egyesült Államok és Izrael állampolgárait már évekkel ezelőtt kárpótolta. Íme, a kettős mérce egy újabb példája... Ám a tanulságos adatokat tovább sorolhatjuk. Az 1991-ben létrehozott, elsősorban a német forrásokat kezelő Lengyel–Német Megbékélés Alapítvány 2004-ig közel 732 millió zlotyt (52 milliárd forintot) fizetett ki több mint egymillió személynek, így az egy főre jutó jóvátétel átlagosan 690 zlotyt (mintegy 50 ezer forint) tett ki.

A lengyel alsóház elemzői több, az első és a második világháború utáni nemzetközi egyezményre alapozzák azt a következtetést, hogy a lengyel kártérítési igény nem évült el. Úgy fogalmaznak: „A kétpólusú világ sok éven keresztül lehetlenné tette a jóvátétel kérdésének rendezését.” Azaz a hidegháborús korszakban képtelenség volt napirendre tűzni ezt a témát. 1953-ban a kommunista Lengyel Népköztársaság kormánya lemondott a szovjet blokknak járó kártérítés neki ítélt részéről. Az elemzők erről most azt írják: „A Szovjetunió nyomására tett 1953-as nyilatkozat nem volt összeegyeztethető az akkor érvényes lengyel alkotmánnyal, és csak a Németország újraegyesülése előtti, a szovjet blokkhoz tartozó Német Demokratikus Köztársaságra (NDK) vonatkozott.” Ennek ellenére Berlin idén júliusban a jóvátétel kérdését jogi értelemben lezártak minősítette, éppen az NDK és a volt Szovjetunió közötti, a lengyel nyilatkozatot kikényszerítő (vagyis törvénytelen) szerződésre hivatkozva.

Witold Waszczykowski lengyel külügyminiszter már most hétfőn reagált az elemzésre, és a közszolgálati televízióban azt mondta: a kormány végleges állásfoglalása előtt még egy újabb jogi elemzésre is szükség lehet. Ezt külföldi, mások mellett német jogászok készítenék. A miniszter szerint a lengyel háborús veszteségek felmérését, az említett jogi elemzések elkészítését követően a jóvátétel kérdését „politikai és aktuálpolitikai összefüggésben is meg kell beszélni.” Majd kiemelte a megkerülhetetlen szempontokat: Lengyelország Európai Unió és NATO-tagságát, továbbá a kétoldalú lengyel–német gazdasági kapcsolatokat.

Mindehhez tömören csak annyit teszek hozzá, hogy a lengyel második világháborús veszteségek jószerével felbecsülhetetlenek. A hatmillió halálos áldozat mellett csak olyan „címszavakra” utalok, mint Varsó csaknem teljes lerombolása, a kikötővárosok (például Gdansk, Szczecin) elpusztítása, műtárgyak (festmények, szobrok, ékszerek, könyvek, régiségek) százezreinek Németországba hurcolása. Ki lenne képes ezt hetven év elteltével pontos lajstromba szedni?

A világháló magyar nyelvű közösségi oldalain számos kommentár született a lengyel jogi elemzéshez, és e megjegyzések némelyike tanulságos, illetve szellemes. Lássunk néhányat: „A lengyelek lépése helyes. A németek egész Lengyelországot tönkretették, most meg ők erkölcsösködnének a világ előtt.” „Merkelék addig fenyegették a lengyeleket a soroskomcsi hablattal, hogy Kaczynskiék most úgy döntöttek: törnek egy kis borsot az NDK-s banya orra alá. Jól teszik.” „Én a németek helyében visszább venném ezt a parttalan moralizálást.” „Egyszer rommá tették Lengyelországot. Fizetni meg még nem sikerült. Így a magas morál kicsi pónija bukdácsol.” „Ezzel szépen lehetne zsarolni a németeket. Ha sokat pattog Merkel például migrációs ügyekben, akkor elő kell állni ezzel a masszív 50 milliárd eurós igénnyel, ami egyébként teljesen jogos lenne.” Az érdekesség kedvéért jelzem: az 1945 óta bekövetkezett inflációt figyelembe véve, mindent összeadva, a Németország által fizetendő világháborús jóvátétel 847 milliárd dollár lenne. Ebbe a németek végzetesen belebuknának.